

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIAN VIỆT NAM

Phạm Lan Oanh

TÍN NGƯỠNG HAI BÀ TRƯNG
Ở VÙNG CHÂU THỔ SÔNG HỒNG

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIÀN VIỆT NAM

PHẠM LAN OANH

TÍN NGƯỠNG HAI BÀ TRÙNG Ở VÙNG CHÂU THỔ SÔNG HỒNG

TRƯỜNG
HỌC XÃ HỘI

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

Vb. 48784

**DỰ ÁN CÔNG BỐ, PHỔ BIẾN
TÀI SẢN VĂN HÓA, VĂN NGHỆ DÂN GIAN
VIỆT NAM**

(E1, Ngõ 29, Tạ Quang Bửu – Bách Khoa – Hà Nội
Điện thoại: (043) 627 6439; Fax: (043) 627 6440
Email: duandangian@gmail.com)

BAN CHỈ DẠO

1. GS. TSKH. TÔ NGỌC THANH	<i>Trưởng ban</i>
2. ThS. HUỖNH VĨNH AI	<i>Phó Trưởng ban</i>
3. GS. TS. NGUYỄN XUÂN KÍNH	<i>Phó Trưởng ban</i>
4. Ông NGUYỄN KIỂM	<i>Ủy viên</i>
5. Nhà văn ĐỖ KIM CUÔNG	<i>Ủy viên</i>
6. TS. TRẦN HỮU SƠN	<i>Ủy viên</i>
7. Nhà giáo NGUYỄN NGỌC QUANG	<i>Ủy viên</i>
8. ThS. ĐOÀN THANH NÔ	<i>Ủy viên</i>

GIÁM ĐỐC VĂN PHÒNG DỰ ÁN

ThS. ĐOÀN THANH NÔ

LỜI GIỚI THIỆU

Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam (VNĐGVN) là một tổ chức chính trị xã hội nghề nghiệp, nằm trong khối Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam.

Quyết định số 82/NV, ngày 01/03/1967 của Bộ Nội vụ thay mặt Chính phủ đã cho phép Hội Văn nghệ dân gian thành lập và hoạt động trên phạm vi toàn quốc và có mối liên hệ nghề nghiệp với các tổ chức khác ở trong nước và nước ngoài.

Ton chỉ mục đích của Hội là ***“Sưu tầm, nghiên cứu, phổ biến và truyền dạy vốn văn hóa-văn nghệ dân gian các tộc người Việt Nam”***. Trên cơ sở thành quả của các công việc trên, Hội là một trong những đội quân chủ lực góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa - văn nghệ mang đậm bản sắc dân tộc đã được ông cha ta sáng tạo và giữ gìn trong suốt mấy nghìn năm của lịch sử dân tộc.

Những giá trị sáng tạo đó thể hiện mối quan hệ của các tộc người Việt Nam với thiên nhiên thông qua các tri thức sản xuất nông nghiệp; với xã hội thông qua phong tục tập quán, hội xuân; với nhân sinh quan thông qua các nghi lễ vòng đời người; với vũ trụ và thế giới tự nhiên đã được siêu nhiên hóa thông qua các loại hình tín ngưỡng tôn giáo; với lý tưởng thẩm mỹ thông qua các sáng tạo văn học nghệ thuật. Ở mỗi tộc người Việt Nam, những lĩnh vực và hình thái văn hóa - văn

nghệ này lại được thể hiện trong một sắc thái riêng. Chính kho tàng văn hóa đa dạng đó là nội dung, là đối tượng hoạt động của hội viên Hội VNDGVN.

Sau hơn bốn mươi năm hoạt động, được sự lãnh đạo của Đảng và sự chăm sóc của Nhà nước, Hội VNDGVN đã lớn mạnh với gần 1.200 hội viên. Số công trình do hội viên của Hội đã hoàn thành lên đến gần 5.000 công trình, hiện đang được lưu trữ và bảo vệ tại Văn phòng Hội.

Nay, được sự quan tâm của Ban Bí thư và Thủ tướng Chính phủ, **Dự án “Công bố và phổ biến tài sản văn hóa-văn nghệ dân gian các dân tộc Việt Nam”** đã được phê duyệt. Trong thời gian 10 năm, Dự án sẽ chọn lọc khoảng 2000 công trình trong số bản thảo Hội lưu trữ của hội viên và xuất bản dưới dạng các cuốn sách nghiên cứu, sưu tầm. Trước mắt trong giai đoạn đầu (2008 - 2012), chúng tôi dự định sẽ chọn xuất bản 1.000 công trình.

Hy vọng, các xuất bản phẩm của Dự án sẽ cung cấp cho bạn đọc trong và ngoài nước một bộ sách mang tính chất bách khoa thư về các sắc màu văn hóa của các tộc người Việt Nam, phục vụ thiết thực vào việc tra cứu, mở rộng hiểu biết của bạn đọc về truyền thống văn hóa giàu có và độc đáo đó; góp phần xây dựng nền “Văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ, Dự án mong nhận được ý kiến chỉ bảo kịp thời của bạn đọc gần xa.

Xin chân thành cảm ơn !

Trưởng Ban chỉ đạo thực hiện dự án

GS.TSKH. TÔ NGỌC THANH

LỜI NÓI ĐẦU

Cuộc khởi nghĩa năm 40 - 43 đầu công nguyên do Hai Bà Trưng lãnh đạo mãi mãi trở thành biểu trưng cho dân tộc Việt Nam và phụ nữ Việt Nam. Hai Bà Trưng cùng các tướng lĩnh đã đi vào lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc như những anh hùng dân tộc, đồng thời được người dân nhiều thế hệ ngưỡng mộ, phụng thờ với triết lý: “Sinh vi danh tướng, tử vi thần”. Sự thờ phụng này trở thành hạt nhân cổ kết nhiều thành tố văn hóa, tạo ra một sinh hoạt văn hóa dân gian cho cư dân vùng châu thổ sông Hồng.

Nghiên cứu tín ngưỡng Hai Bà Trưng chính là nghiên cứu một sinh hoạt văn hóa dân gian. Có thể tìm hiểu sự chuyển hóa từ việc phụng thờ một nhân vật lịch sử, một anh hùng dân tộc trở thành đối tượng thờ cúng của tín ngưỡng dân gian. Hơn nữa sự phụng thờ Hai Bà Trưng và các tướng từ bao đời nay đã làm thành một hệ thống tín ngưỡng riêng ở vùng châu thổ sông Hồng, do đó tìm hiểu sự phụng thờ Hai Bà Trưng cũng chính là tìm hiểu tâm thức dân gian về một loại hình tín ngưỡng.

Đối tượng nghiên cứu của công trình là những sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng liên quan đến Hai Bà Trưng và các tướng lĩnh thuộc thời đại của Hai Bà. Chúng tôi tập trung tìm hiểu Hai Bà Trưng với tư cách là một nhân vật lịch sử có thật qua các tài liệu sử của Trung Quốc và Việt Nam. Bên cạnh đó, tìm hiểu Hai Bà Trưng xuất phát từ cảm quan dân gian qua thần